

Utbildningsdepartementet
1033 33 Stockholm

Ändringar i högskolelagen för att främja den akademiska friheten och tydliggöra lärosätenas roll för det livslånga lärandet

(U2020/03053/UH)

Mittuniversitetet har anmodats att yttra sig över rubricerad promemoria och avger följande yttrande.

1 kap. 5 § Högskolorna ska i sin verksamhet främja ett livslångt lärande

Mittuniversitetet har i yttrande rörande SOU 2019:6 tillstyrkt styr- och resursutredningens förslag om att reglera ett särskilt ansvar hos högskolorna för fortbildning och vidareutbildning. Detta ställningstagande ligger ännu fast, och den föreslagna formuleringen bedöms ligga väl i linje med ett sådant syfte.

Mittuniversitetet vill dock betona att utredningens förslag lades som en komponent av en bredare lösning för främjandet av det livslånga lärandet, och att ett förändrat resurstilldelningssystem utgör en grundläggande förutsättning för att den föreslagna lagändringen skall kunna få full reell effekt i lärosätenas verksamhet. Flertalet lärosäten, däribland Mittuniversitetet, tar redan idag ett så starkt ansvar för att främja det livslånga lärandet som resurstilldelningssystemet medger. Utan justeringar av detta system riskerar lärosätenas uppdrag och deras förutsättningar att hamna än mer i otakt.

- Mittuniversitetet tillstyrker den föreslagna formuleringen om ansvaret för det livslånga lärandet.
- Mittuniversitetet menar att denna formulering utgör en god grund, men att man därutöver också bör tillämpa styr- och resursutredningens förslag om att prestationer ska ge minskad betydelse vid resurstilldelning, samt att man därutöver också bör överväga andra åtgärder exempelvis inom ramen för de överenskommelser som också föreslås av utredningen.

1 kap. 6 § I högskolornas verksamhet ska som allmän princip gälla att den akademiska friheten ska främjas och värnas

Mittuniversitetet har i yttrande rörande SOU 2019:6 tillstyrkt den stärkta normering som styr- och resursutredningen föreslog, däribland ett reglerat skydd för den akademiska friheten, men betonade att det är viktigt att författningstexterna också slog vakt om lärosätenas institutionella autonomi. Detta ställningstagande ligger ännu fast.

Den föreslagna formuleringen uppfyller det grundläggande syftet att stärka den akademiska friheten för enskilda lärare och forskare. En viktig förutsättning för deras frihet ligger dock även i lärosätenas institutionella frihet och autonomi gentemot staten i övrigt, såtillvida att det är denna autonomi som ligger till grund för de strukturella förhållanden under vilka den akademiska personalen verkar – om staten har möjlighet att

Kontakt

Telefon +46 (0)10 142 80 00
Webb www.miun.se

Campus

Sundsvall Holmgatan 10, SE-851 70 Sundsvall
Östersund Kunskapens väg 8, SE-831 25 Östersund

styra lärosätenas institutionella förhållanden kan den också via omvägar styra såväl den forskning som den utbildning som bedrivs.

Den akademiska friheten är en grundbult för akademins förmåga att upprätta och sprida ny kunskap såväl som att både svara för och sporra till kritisk granskning av auktoritet och sanningsanspråk. Vikten av denna upptäckande och granskande funktion har illustrerats tydligare än någonsin av den pågående pandemin, där utvecklingstakten har varit snabb, insatserna har varit höga och kunskapsläget osäkert. För att stärka samhällets uthållighet och motståndskraft vid både den nuvarande krisen och framtida kriser av liknande och andra typer är det mycket viktigt att det rättsliga skyddet för den akademiska friheten är heltäckande, och inte bara omfattar det som händer innanför akademins väggar, utan också utanför dem.

Mittuniversitetet menar därmed, i likhet med Sveriges universitets- och högskoleförbund, att en bättre formulering vore: *För högskolornas verksamhet ska som allmän princip gälla att den akademiska friheten ska främjas och värnas*. En sådan förändring markerar att principen gäller inte bara internt på lärosätena, utan också för statens allmänna interaktion med den akademiska verksamheten.

Traditionellt har den akademiska friheten i första hand diskuterats i relation till forskning, men inte i lika hög utsträckning i relation till utbildning och – vilket är viktigt – lärarnas och forskarnas samverkan och interaktion med det omgivande samhället. Att friheten bejakas även inom dessa grenar av verksamheten är dock av yttersta vikt för att den akademiska verksamheten ska kunna fungera som en verkligt innovativ och kritisk kraft i samhället, inte minst eftersom dessa båda grenar frekvent är föremål för täta band med externa intressenter – statliga och icke-statliga. Mittuniversitetet menar därför att det även vore önskvärt med ett tydliggörande om att den akademiska friheten omfattar alla grenar av den akademiska verksamheten – utbildning och samverkan inkluderade.

- Mittuniversitetet tillstyrker förslaget att i högskolelagen reglera den akademiska friheten, men föreslår att formuleringen justeras till *För högskolornas verksamhet ska som allmän princip gälla att den akademiska friheten ska främjas och värnas*.
- Mittuniversitetet menar att man därutöver, via tillkommande författningstext eller på annat sätt, också bör tydliggöra och betona att den akademiska friheten omfattar alla verksamhetsgrenar och uppdrag vid lärosätena.

Föredragande och beslut

Beslut i detta ärende har fattats av prorektor Håkan Wiklund efter föredragning av utredare Stefan Lundborg. Närvarande vid den slutliga behandlingen av ärendet har förvaltningschef Lotten Glans, samordnare Anna Haeggström och studentrepresentanter Hilda Månsson och Rebecka Mc Neill varit.

Håkan Wiklund
Prorektor